

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา สามารถสรุปแนวทางของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กฎหมายเศรษฐกิจภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และผลกระทบทางกฎหมายเศรษฐกิจภายในประเทศของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปิโตรเคมี ได้ดังนี้

6.1 ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

ในส่วนของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนนั้น จะเห็นได้ว่าข้อตกลงฯ นี้เป็นข้อตกลงที่ค่อนข้างกว้าง โดยเน้นไปที่การลดภาษีอากรระหว่างประเทศสมาชิกภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยที่รายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น กลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก, มาตรการอื่น ๆ ที่มีใช้ภายในอากรที่ต้องยกเลิกนั้นมีอะไรบ้าง และมีรายละเอียดอย่างไร ซึ่งปัจจุบันก็เริ่มมีปัญหาจากข้อตกลงฯ ดังกล่าว โดยมีประเทศสมาชิกที่ไม่ทำตามพันธกรณีที่ตกลงกันไว้ ซึ่งก็ไม่มีกระบวนการในการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างกันในปัจจุบันจะใช้การเจรจา หรือถ้าตกลงกันไม่ได้ก็จะยื่นเรื่องดังกล่าวไปยังองค์การการค้าโลกเพื่อระงับข้อขัดแย้งดังกล่าว ทั้งนี้เพราะประเทศอาเซียนทุกประเทศเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกด้วย

นอกจากนี้จากการที่ประเทศอาเซียนมีสภาพภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน สินค้าต่าง ๆ ที่ผลิตได้ในอาเซียนจึงคล้ายคลึงกัน ทำให้เป็นคู่แข่งกันเองในการผลิตสินค้าต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนสินค้านี้จึงไม่สูงมากนัก

นอกจากนี้จากการศึกษาความเป็นมาของเขตการค้าเสรีอาเซียนแล้วจะเห็นได้ว่า จากที่ผ่านมาการรวมตัวของอาเซียนในเรื่องต่าง ๆ มักจะเป็นการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะแต่ละประเทศในอาเซียนในอดีตมีข้อขัดแย้งระหว่างกัน จึงทำให้การรวมตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ก่อนข้างจะขาดความจริงใจ และขาดความเชื่อมั่นระหว่างกัน ประกอบกับการรวมตัว

ในทางเศรษฐกิจของอาเซียนนั้น เกิดเพราะปัจจัยภายนอกต่าง ๆ อาทิเช่น การรวมตัวของกลุ่มประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้อาเซียนเป็นประเทศมหาอำนาจในทางการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มมาตรการกีดกันทางการค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องหันหน้าเข้าหากัน โดยรวมตัวกันเพื่ออำนาจการต่อรองทางการค้าเพิ่มมากขึ้น และเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในภูมิภาคนี้ให้มากขึ้นด้วย

ในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ก็ไม่ก้ำกั้วเท่าที่ควร ส่วนมากยังอยู่ในระดับของการเจรจา ประชุม ปรึกษาหารือ ระหว่างกัน ซึ่งแนวทางความร่วมมืออย่างเป็นทางการยังเป็นรูปธรรมยังมีน้อย ซึ่งหากสามารถบรรลุความตกลงในความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ด้วยแล้ว ก็จะเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการลงทุนในภูมิภาคนี้ อาทิเช่น การเปิดเสรีทางการลงทุนระหว่างกัน ให้มีการเคลื่อนย้ายทุนได้อย่างเสรี ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นพลังผลักดันให้การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน มีแนวโน้มที่ชัดเจน และสดใสมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าเขตการค้าเสรีอาเซียนจะมีข้อบกพร่องบางประการ แต่ก็ยังเป็นโอกาสอันดีที่ภาคอุตสาหกรรม และภาครัฐจะใช้เป็นเวทีในการปรับตัวเพื่อเตรียมเข้าสู่การค้าเสรี ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญขององค์การการค้าโลกด้วย

6.2 นโยบายอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของไทย

จากการศึกษาทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบกับสถานการณ์ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศไทยแล้ว พิจารณาได้ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของประเทศไทยนั้น จะต้องพัฒนาให้มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากที่สุด ซึ่งหมายถึงการผลิตด้วยต้นทุนที่ถูกลงที่สุด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งนโยบายของรัฐในเรื่องอุตสาหกรรมปิโตรเคมีนี้ ควรเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมได้พัฒนาศักยภาพของตนโดยการให้ความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น สาธารณูปโภคต่าง ๆ การคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการศึกษาด้วย เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะต่อไป ต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น บุคลากร จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้อุตสาหกรรมพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นการสร้างงานในประเทศด้วย

การสนับสนุนอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของภาครัฐ นอกจากเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแล้ว การให้การสนับสนุนในเรื่องแหล่งเงินทุนก็นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมที่จะต้องใช้เงินลงทุนสูง การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนจึงเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่สำคัญอย่างหนึ่ง

ดังนั้นนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าของรัฐ จึงต้องปรับเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมสามารถแข่งขันในเวทีการค้าระหว่างประเทศได้ ซึ่งผลจากการส่งเสริมดังกล่าวจะนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การได้เปรียบดุลการค้า การสร้างงานในประเทศ ฯลฯ จากการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้

นอกจากภาครัฐจะให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานแล้ว การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ก็มีความสำคัญเนื่องจากอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องซึ่งจะทำการผลิตสินค้าสำเร็จรูปต่าง ๆ ซึ่งก็มีความสำคัญเพราะการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ดังนั้นรัฐจึงควรหันมาให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็กด้วย

6.3 กฎหมายเศรษฐกิจภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

กฎหมายเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และข้อตกลงองค์การการค้าโลกด้วย ซึ่งประเทศไทยยังคงมีระยะเวลาในการปรับตัวเพื่อแก้ไขกฎหมายดังกล่าวพอสมควร โดยกฎหมายสำคัญที่จะต้องมีการแก้ไข ได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน และพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งจะต้องมีการยกเลิกเงื่อนไขในการส่งออก

ในส่วนของกฎหมายอื่น ๆ ที่ช่วยคุ้มครองอุตสาหกรรมนั้น จำเป็นต้องเร่งประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองตลาดและตอบโต้การอุดหนุน เพื่อป้องกันการทุ่มตลาดและตอบโต้การอุดหนุนจากต่างประเทศ ซึ่งคงจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการปรับลดภาษีอากร และมาตรการต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ภาษีอากรลงตามข้อตกลงพหุภาคีต่าง ๆ

นอกจากนี้ในส่วนของอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมนั้น จำเป็นที่จะต้อง พิจารณาใช้อำนาจดังกล่าวลงภายในขอบเขตที่จะไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้า โดยจะต้องใช้ในกรณีจำเป็นหรือกรณีฉุกเฉินเท่านั้น

6.4 ข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยควรเร่งดำเนินการผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ นอกเหนือจากเขตการค้าเสรีอาเซียน เช่น เขตการลงทุนเสรีอาเซียน ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของอาเซียน และเป็นการดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติด้วย และในขณะเดียวกันนักลงทุนชาวไทยจะได้มีโอกาสไปลงทุนยังประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนด้วย เนื่องจากบางประเทศในกลุ่มอาเซียนยังมีทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าของประเทศไทย ซึ่งอาจมีการลงทุนโดยเป็นการผลิตสินค้าขั้นต้นในประเทศหนึ่ง และส่งมาดำเนินการผลิตในขั้นต่อไปที่ประเทศไทย ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ในการผลิตสินค้า และนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศด้วย
2. ประเทศไทยควรจะเร่งผลักดันให้มีการเจรจาในรายละเอียดของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนในส่วนที่ยังไม่มีความชัดเจน อาทิเช่น กระบวนการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ในกรณีที่มีประเทศใดไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ
3. รัฐควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุน และเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนี้รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และมีคุณภาพด้วย ซึ่งที่ผ่านมาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีค่อนข้างที่จะประสบปัญหาในเรื่องของบุคลากรพอสมควร
4. ภาครัฐและเอกชนควรพัฒนา และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการวิจัย ศึกษาในภาควิชาต่าง ๆ มากขึ้น เนื่องจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัย และเป็นเทคโนโลยีที่ค่อนข้างซับซ้อน ซึ่งเทคโนโลยีส่วนใหญ่ต้องซื้อจากต่างประเทศ และมีราคาแพง ดังนั้นการสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้มีการพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น
5. รัฐควรพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายจากการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไปสู่การส่งเสริมให้เอกชนไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อเป็นการรองรับนักลงทุนชาวไทยที่ไปลงทุนยังประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยตนเอง ซึ่งกฎหมายส่งเสริมการลงทุนฉบับปัจจุบันของไทยไม่ได้มีมาตรการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไปลงทุนในต่างประเทศเลย ซึ่งในอนาคตหากเขตการลงทุนเสรีอาเซียนสำเร็จก็จะมีนักลงทุนชาวไทยไปลงทุนในต่างประเทศอีกมาก ซึ่งในแต่ละปีก็จะมีรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมหาศาล

6. รัฐต้องเร่งให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติตอบโต้การทุ่มตลาด และการอุดหนุน เนื่องจากในข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน มาตรการต่าง ๆ ยังไม่มีความชัดเจน ดังนั้นเราจึงต้องเตรียมที่จะป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศ ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการทุ่มตลาด และการอุดหนุนผ่านทางประเทศในกลุ่มอาเซียนได้

7. รัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อยด้วย เนื่องจากอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งก็ต้องการพัฒนาคุณภาพ รูปลักษณ์ ให้แข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ได้ด้วย ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็ก เหล่านี้ยังเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย